

Provinciale Staten
Postbus 6001
4330LA Middelburg

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
PFAS Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen	106100		

Middelburg, 25 januari 2022

Geachte voorzitter,

Met deze brief informeren wij u over de recente ontwikkelingen in het dossier PFAS Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen. Dit doen wij via de indeling die ook in onze vorige brief is benoemd:

- 1) Zorgen dat de PFAS-vervuiling in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen wordt verminderd
- 2) Antwoorden voor de inwoners van Zeeland krijgen
- 3) Eigen, provinciale verantwoordelijkheid nemen
- 4) Verbeterpunten uit PFAS-dossier

In deze brief zullen wij per lijn waarop wij inzetten de huidige stand van zaken en ontwikkelingen van de afgelopen weken schetsen. Wij zullen u in de komende periode regelmatig op deze manier over de ontwikkelingen en de voortgang informeren.

1. Zorgen dat de PFAS-vervuiling in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen wordt verminderd

a. Landelijk traject

In het landelijke bestuurlijk overleg Bodem is de aftrap besproken van het eerder aan de Tweede Kamer aangekondigde traject om blootstelling van mensen aan PFAS te verminderen. De departementen van Infrastructuur en Waterstaat en Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn hierover in overleg met het RIVM. Dit traject gaat onder meer onderzoek naar PFAS in voedsel en drinkwater, bloedonderzoek, scenario's voor het verminderen van blootstelling, het samenstellen van maatregelenpakketten en lange termijn monitoring bevatten. Vanuit het ministerie van IenW is aangegeven dat in het onderzoek naar PFAS in bloed tevens zal worden gekeken of hierin regionale verschillen zichtbaar zijn. Het totale landelijke onderzoek loopt naar verwachting drie jaar. De monitoring zal daarna langer doorlopen en mogelijk de komende decennia beslaan.

b. Coördinatie vanuit Rijk

In het bestuurlijk overleg met de minister van IenW is toegezegd dat het Rijk de coördinatie op zal gaan pakken. In de afgelopen twee maanden is op verschillende niveaus met het ministerie van IenW en Rijkswaterstaat contact geweest over de invulling van die rol vanuit het Rijk. Er is inmiddels wekelijks overleg op ambtelijk niveau tussen medewerkers vanuit het ministerie van IenW, Rijkswaterstaat en Provincie Zeeland. Hierin worden lopende en te nemen acties en ontwikkelingen besproken.

Vanuit het ministerie van IenW is aangegeven dat vanaf dit jaar Rijkswaterstaat Zee en Delta extra capaciteit toegekend heeft gekregen om aan dit dossier te werken. Op 22 december 2021 hebben gedeputeerde mevr. Pijpelink en gedeputeerde dhr. Van der Velde bestuurlijk overleg gevoerd met HID dhr. Van de Gazelle van Rijkswaterstaat Zee en Delta. Dhr. Van de Gazelle heeft aangegeven dat binnen Rijkswaterstaat een Taskforce wordt opgetuigd voor dit dossier met medewerkers vanuit Rijkswaterstaat Zee en Delta en vanuit andere organisatieonderdelen van Rijkswaterstaat. Voor wat betreft het VTH traject neemt Rijkswaterstaat Zee en Delta het voortouw.

Wij verwachten dat de rol die het Rijk daarmee pakt verder wordt verstevigd en wij zullen het belang en de urgentie van de aanpak blijven aangeven. Voor een deel wordt hiermee de wens voor een stevigere aanpak vanuit het Rijk ingevuld. Wij hebben ook met dhr. Van de Gazelle besproken op welke manier we dit ook vanuit de provincie kunnen ondersteunen.

Tegelijkertijd blijven de aandachtspunten bestaan op het gebied van de coördinatie tussen de bevoegdheden van verschillende departementen en uitvoeringsorganisaties van het Rijk, de noodzakelijke intensivering van de contacten met Vlaanderen en de communicatie richting inwoners en andere betrokken partijen vanuit het Rijk. In onze ogen blijft de inzet van een rijksregisseur op dit dossier een werkwijze die tot een krachtigere aanpak van PFAS in de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen zal leiden. Wij hebben dit opnieuw onder de aandacht gebracht bij de nieuwe bewindspersonen; de minister van IenW dhr. Harbers met water in zijn portefeuille en de staatssecretaris van IenW mevr. Heijnen met bodem en milieu in haar portefeuille. Bijgevoegd treft u een afschrift van deze brief aan.

c. Gebiedsgericht traject Aanpak verontreiniging Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen

Internationale Schelde Commissie

Op 13 december 2021 was het delegatieleidersoverleg van de Internationale Schelde Commissie en op 14 december 2021 de Internationale Schelde Commissie zelf. Vanuit Nederland is met een nota het onderwerp PFAS op de agenda van deze besprekingen van de Internationale Schelde Commissie gezet. De inzet vanuit Nederland was:

- Extra mandaat voor de werkgroep Monitoring (over monitoring en analysemethoden) en werkgroep Coördinatie (o.a. over bronnen van PFAS, vergunningverlening en handhaving) om de PFAS-problematiek breder in beeld te brengen.
- Verzoek aan de bovenstroomse partijen om de monitoringsfrequenties te verhogen en meer soorten PFAS te monitoren.
- Een ISC expert workshop over PFAS te organiseren.
- Intensievere samenwerking in ISC verband omtrent PFAS.
- Inzet om een reductiedoelstelling voor microverontreinigingen voor het Schelde district vast te gaan stellen

Om extra het belang van de aanpak van PFAS in het Scheldegebied te onderstrepen heeft ons college in de dagen voor dit overleg een brief aan de Internationale Schelde Commissie bezorgd. Bijgevoegd treft u de antwoordbrief aan die wij hierop hebben ontvangen.

Uit deze brief en uit onze contacten met Rijkswaterstaat maken wij op dat er extra aandacht is gekomen voor de monitoring op het gebied van PFAS. Er is bereidheid om in de samenwerking PFAS als belangrijk punt op de agenda van de ISC en van de gezamenlijke werkgroepen te zetten. De Vlaams-Nederlandse inzet om een bestuurlijke afspraak voor een reductiedoelstelling voor microverontreinigingen voor het Schelde district voor te gaan bereiden is door de andere deelnemende partijen (Brussel, Wallonië en Frankrijk) niet onmiddellijk omarmd. Dat wordt verklaard doordat vanuit deze partijen anders tegen de Schelde wordt aangekeken en minder de betekenis van PFAS stroomafwaarts in beeld hebben. De ISC expert workshop op het gebied van PFAS wordt gezien als manier om deze partijen meer mee te nemen in de effecten die PFAS op onder andere de Westerschelde heeft. Rijkswaterstaat heeft het voortouw genomen om deze expert workshop te organiseren. Dit neemt niet weg dat wij ook rechtstreeks met het ISC in contact kunnen treden. Op basis van de samenwerking met Rijkswaterstaat gaat dit in onderlinge afstemming en houden we

elkaar geïnformeerd. Zo is afgesproken om gezamenlijk een overleg met de voorzitter van de Internationale Schelde Commissie te gaan voeren.

Vlaams-Nederlandse contacten

Op verschillende niveaus zijn er in de afgelopen periode gesprekken geweest tussen Nederlandse en Vlaamse overheden. In vervolg op het overleg tussen de ministers is er overleg tussen directeuren van Rijkswaterstaat en Ministerie IenW en de administrateur generaal van OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) en administrateur generaal van de VMM (Vlaamse Milieumaatschappij). Vanuit de provincie zijn er op ambtelijk en bestuurlijk niveau contacten geweest met de Provincie Antwerpen en met opdrachthouder PFAS dhr. Vrancken. Wij achten het belangrijk dat deze meer incidenteel ingeplande overlegmomenten in de komende periode zich gaan vertalen in meer structurele vormen van samenwerking en overleg. Hierin zou in onze ogen de regisseur vanuit het Rijk of anders de Taskforce vanuit Rijkswaterstaat vanuit Nederlandse kant de coördinerende rol in moeten gaan spelen.

Uit onze contacten met de Provincie Antwerpen blijkt dat de aangekondigde verstrenging van vergunde PFAS-lozingen in gang is gezet. Naast 3M is dat inmiddels voor twee andere bedrijven gebeurd en loopt deze procedure voor nog een bedrijf. Wij hebben vernomen dat de Vlaamse Milieu Maatschappij samen met de Vlaamse provincies in gesprek is over het totaal aan bedrijven dat een vergunning heeft om PFAS te lozen.

De Vlaamse opdrachthouder PFAS dhr. Vrancken heeft ook zijn onderzoeksverslag met ons gedeeld, welke een onderdeel is van de tweede rapportage die hij in maart aan de Vlaamse regering zal opleveren. Dit onderzoeksverslag is gepubliceerd op www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/tweede-rapport-opdrachthouder.

Onderdeel van de lopende activiteiten in Vlaanderen is het digitaal ontsluiten van alle PFAS-meetgegevens via www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=pfasverkenner. In deze PFAS-verkenner worden beschikbaar gestelde individuele meetresultaten in grondwater, oppervlaktewater, waterbodem en biota publiekelijk ontsloten.

Oosterweelverbinding en PFAS

Op vrijdag 14 januari 2022 hebben wij u in een GS-informatiebijeenkomst bijgepraat over de Oosterweelverbinding en PFAS. Zoals tijdens deze informatiesessie weergegeven is het bekend dat bij de werkzaamheden voor de Oosterweelverbinding op veel plekken sprake is van met PFAS-vervuilde grond, waarbij uit de eerdere onderzoeken is gebleken dat dit in de directe omgeving van 3M dit op de meeste plekken het geval is. Voorzien was dat de meest met PFAS-vervuilde grond ingepakt op het terrein van 3M in een veiligheidsberm zou worden neergelegd. Als gevolg van de uitspraak van de Belgische Raad van State is dat niet meer toegestaan. Dat betekent dat er voorlopig geen grondverzet kan plaatsvinden en dat voor de omgang met de zwaarst vervuilde grond een nieuwe oplossing moet worden gezocht. Wij hebben contact gezocht met Vlaamse betrokkenen om ons te informeren wanneer hier over besloten gaat worden. Wij sluiten echter niet uit, dat gezien de aandacht die dit in Vlaanderen in pers en politiek heeft, dat wanneer oplossingen worden gekozen deze op hetzelfde moment met ons zal worden gecommuniceerd en tegelijkertijd ook de pers wordt geïnformeerd.

Voor ons is het meest belangrijk om dit dossier te bezien vanuit de effecten die het voor Zeeland heeft. Daarom dat eerder met name ook de vergunning voor het storten van specie komend van de werkzaamheden aan de Scheldetunnel in het Schaar van Ouden Doel (tegen de Vlaams-Nederlandse grens) kritisch is bekeken. In de vergunning is specifiek aandacht voor het voorkomen dat met PFAS-vervuilde grond gestort zal worden. In de vergunning zijn daarvoor twee aanvullingen opgenomen:

- De met PFAS (inclusief PFOS en PFOA) verontreinigde toplagen (in de bovenste 150 cm onder het maaiveld) dienen volgens het droog grondverzet te worden afgevoerd naar een daartoe vergunde inrichting en mogen in geen geval (terug)gestort worden in de Beneden-Zeeschelde;

- Toetsingswaarden opgenomen baggerspecie Scheldetunnel: als er sprake is van minder dan PFOS 1,5 µg/kg ds, PFOA 1,0 µg/kg ds., dan is het toegestaan in stortzones waaronder Schaar van Ouden Doel te storten.

Onze conclusie is derhalve geweest dat het hier gaat om schoon zand dat gestort mag worden. De voorwaarden van deze vergunning leiden ertoe dat zwaardere met PFAS- vervuilde grond niet wordt teruggestort in de Beneden-Zeeschelde, maar moet worden afgevoerd. De experts durven daaruit nog niet 1 op 1 de conclusie te trekken dat dit ook leidt tot minder verontreiniging met PFAS in de Westerschelde. De conclusie die zij wel durven te trekken is dat dat het toepassen van de specie zoals opgenomen in de vergunningen op stortlocatie Schaar van Ouden Doel niet zal leiden tot een verslechtering aan de Nederlandse zijde.

In de sessie is toegezegd op een aantal vragen die nog niet (volledig) beantwoord waren in deze brief schriftelijk terug te komen:

Is met het besluit van de Raad van State de vergunning voor het storten van specie in het Schaar van Ouden Doel vernietigd?

Nee, de Raad van State heeft geen uitspraak gedaan over deze stort vergunning, maar over de technische verklaringen grondverzet van de Oosterweelverbinding: die zijn geschorst. Schorsing van de technische verklaringen grondverzet betekent in de praktijk wel dat er geen graafwerkzaamheden voor de Scheldetunnel kunnen plaatsvinden, dus dat het afvoeren van specie daarbij vrijkomend naar het Schaar van Ouden Doel in de praktijk op dit moment ook niet kan plaatsvinden.

Kan er bij de Europese Commissie of bij het Europese Hof van Justitie beroep worden aangetekend tegen de baggerstortvergunning?

Bij de Europese Commissie kan melding worden gedaan als het beeld is dat niet conform Europese regelgeving wordt gehandeld en bij het Europese Hof van Justitie kan een zaak worden aangekaart wanneer nationale rechtsmogelijkheden zijn uitgeput of vanuit nationale rechters de zaak wordt doorverwezen. Aangezien deze vergunning vergelijkbare toetsingswaarden hanteert als de normen uit het Nederlandse handelingskader PFAS, is het onwaarschijnlijk dat de vergunning niet voldoet aan Europese regelgeving. Aangezien de vergunning duidelijke eisen stelt, die zorgen dat enkel het storten van schoon zand is toegestaan, is er ook geen noodzaak om hier verdere juridische stappen in te zetten.

Wordt ook gekeken naar mogelijkheden Slimmer baggeren?

Bekend is dat soortgelijke methodieken door Vlaanderen voor de Schelde worden benut als die voor de Westerschelde zijn uitgewerkt. Het aanwijzen van stortzones en baggerlocaties in relatie tot de dynamiek van de Schelde wijst hier ook op.

Wordt bij het storten rekening gehouden met Eb en Vloed-bewegingen?

In de vergunning wordt hier geen specifieke aandacht aan besteed. Voor de vergunde schone grond is het voor Zeeland niet van specifiek belang of met afgaand of opgaand getij wordt gestort.

Wat betekenen onderhoudswerkzaamheden in de Westerschelde voor verspreiding van met PFAS verontreinigde specie?

Zo ver wij hebben begrepen wordt voorafgaand aan onderhoudswerkzaamheden aan de vaargeul in de Westerschelde waterbodempkwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Daarmee is er een beeld van de kwaliteit van de specie die gebaggerd en gestort wordt. In het kader van de zienswijzen op de vergunningen voor het vaargeulonderhoud Westerschelde hebben wij gevraagd om monitoring ten aanzien van PFAS, zodat daardoor meer inzicht hierin ontstaat. Wij verwachten dat in het kader van onze zienswijze beantwoording en toelichting van Rijkswaterstaat en het ministerie van LNV te ontvangen.

Hoe wordt vervuilde grond opgeslagen en hoe zit dat met regenwater?

Gezien de uitspraak van de Raad van State is nu onduidelijk of, waar en hoe opslag van vervuilde grond zal plaatsvinden. Wij volgen de besluitvorming aan Vlaamse kant vanuit het perspectief of het invloed op Zeeland kan hebben.

Wat is rol van provincie als natuurbeheerder in dit hele dossier?

Rijkswaterstaat heeft het voortouw voor het beheerplan voor het Natura2000 gebied Westerschelde en Saeftinghe en het behalen van daarin genoemde natuurdoelen. De provincie is een van de bevoegde gezagen en heeft vanuit die rol een verantwoordelijkheid bij vaststelling, evaluatie en herziening van Natura2000 beheerplannen.

Gaat 3M meebetalen aan een Schonere Schelde en is dit juridisch af te dwingen?

Aangezien er tot nu toe geen rechtstreekse schade door de Provincie Zeeland (organisatie) is geleden als gevolg van de PFAS in de Westerschelde of het Kanaal Gent-Terneuzen is dit nog niet concreet aan de orde geweest. Wij blijven onze juridische positie in beeld houden en zullen desgewenst met partijen meedenken uit Zeeland die met extra kosten of geleden schade te maken krijgen. Gezien onze rol en verantwoordelijkheden is niet de verwachting dat wij als eerste partij te maken krijgen met directe schade door PFAS.

Kunnen we vanuit Zeeland meekijken bij de handhaving/ monitoring van de baggerstortvergunning?

Wij hebben eerder Rijkswaterstaat gevraagd bij haar Vlaamse collega's te vragen om dergelijke informatie te delen. Inmiddels hebben wij vanuit de Provincie Zeeland deze vraag ook bij opdrachthouder PFAS dhr. Vrancken aangekaart, die heeft aangegeven dit verzoek met de OVAM te gaan bespreken.

Is het aan GS of aan de volksvertegenwoordiging om in het kader van Aarhus of Espoo bezwaar te maken?

De adviesaanvragen voor vergunningen en milieueffectrapportages worden door de RUD Zeeland vanuit mandatering door Gedeputeerde Staten uitgevoerd. Besluitvorming om beroep aan te tekenen ligt bij GS.

d. Werkgroepen

In september heeft de eerste PFAS werkgroep 'Grensoverschrijdende aspecten' plaatsgevonden met deelnemers van de Zeeuwse overheden, het ministerie en een vertegenwoordiging van Vlaamse partijen. Het tweede overleg wordt gepland, waarbij op dit moment het doel scherp wordt gesteld en de agenda wordt opgesteld. Wij hebben vanuit de provincie toegezegd om de voorzitter vanuit Rijkswaterstaat te ondersteunen bij het plannen en het secretariaat voor dit overleg.

In onze brief van 23 november 2021 informeerden we u al dat de werkgroep 'bodem' is opgenomen in het Zeeuws Platform Bodembeheer.

Voor 'gezondheid' en 'voedselveiligheid' zijn geen werkgroepen ingericht, maar vindt er op reguliere basis overleg plaats tussen betrokken partijen, zoals bij de begeleiding van het onderzoek naar de concentraties van PFAS in vis, schaal- en schelpdieren en zeegroenten.

2. Antwoorden voor de Zeeuw krijgen

a. Voedselveiligheidsonderzoek

Er zijn twee opdrachten verleend. De eerste opdracht aan Wageningen University & Research (Wageningen Marine Research en Wageningen Food Safety Research). Deze opdracht omvat het verzamelen van materiaal (vissen, schaal- en schelpdieren, zeegroenten) en de chemische analyse daarvan. De tweede opdracht is verleend aan het RIVM. Het RIVM voert een risicobeoordeling van PFAS aanwezig in vissen, schaal- en schelpdieren en zeegroenten uit de Westerschelde uit in twee fases. In deze eerste fase zal een kwalitatieve verkenning worden uitgevoerd. In de tweede fase zal een meer kwantitatieve risicobeoordeling worden uitgevoerd.

De WUR heeft in de periode tot eind november monstermateriaal uit de Westerschelde verzameld, daarop geselecteerd. Eind november en in december zijn deze monsters in verschillende vanuit Yerseke naar het lab in IJmuiden gebracht voor de verdere verwerking en metingen in het lab. In december kon ook al data uit eerdere opgezette monitoring voor wat betreft oesters en mosselen en later voor botfilet en garnalen aan het RIVM worden

gestuurd. Het grootste deel van de gegevens die in het onderzoek worden gebruikt komt voort uit de monsters die in de afgelopen maanden in de Westerschelde zijn verzameld.

Tot begin januari zijn de werkzaamheden voor het onderzoek voorspoedig verlopen. Begin januari is er wel vertraging opgetreden doordat medewerkers die labactiviteiten uitvoeren vanwege Corona in quarantaine hebben moeten gaan. Desondanks is de huidige verwachting dat het onderzoeksrapport van het RIVM in maart zal kunnen verschijnen.

Zoals eerder in beantwoording op art. 44-vragen gemeld heeft de GGD Zeeland een voorlopig advies uitgebracht uit voorzorg om geen zelfgevangen vis uit de Westerschelde te eten. Dit advies is te vinden via: [GGD Zeeland adviseert \(sport\)vissers uit voorzorg geen zelf gevangen vis te consumeren uit de Westerschelde - GGD Zeeland](#).

Voor wat betreft de kosten van het voedselveiligheidsonderzoek is inmiddels de beschikking voor de specifieke uitkering ontvangen en is dit bedrag ook op onze rekening ontvangen. De totale kosten van het onderzoek worden daarmee door het Rijk gedekt.

b. Onderzoek Zwemwater

Er is geen nieuwe informatie over zwemwaterkwaliteit. In november informeerden wij u al over het aanvullende onderzoek van Rijkswaterstaat. Er wordt over de vorm van het onderzoek afgestemd met GGD Zeeland. Ook dit is een samenwerking RWS-GGD en provincie vanwege haar wettelijke rol vanuit de zwemwaterkwaliteit.

Op drie aangewezen zwemwaterlocaties zal PFAS worden meegenomen in de reguliere bemonstering in het kader van de beoordeling van de zwemwaterkwaliteit. Voor het begin van het zwemseizoen kan een indicatieve uitspraak worden gedaan, aan het eind van het seizoen kunnen op basis van de metingen conclusies worden getrokken.

c. Bloedonderzoek

Tijdens de statenvergadering op vrijdag 12 november jl. is door de SP de suggestie gedaan onderzoek te doen naar PFAS in bloed. Daarnaast is in de commissie Ruimte van 26 november geïnformeerd naar eventuele juridische belemmeringen om gebruik te maken van bestaande bloedmonsters.

Deze vragen hebben wij aan de GGD Zeeland gesteld. Daarop heeft de GGD hierover contact opgenomen met Sanquin. Zij gaven aan dat dit niet in het programma van Sanquin plaatsvindt noch daarbinnen past en verwijzen door naar het blootstellingsonderzoek dat landelijk plaats gaat vinden.

Tijdens de commissie Ruimte op 26 november heeft Gedeputeerde Van der Velde al aangegeven dat de GGD Zeeland op dat moment nog geen aanleiding zag voor het uitvoeren van een regionaal bloed- of bevolkingsonderzoek. De GGD Zeeland gaf toen aan om eerst de uitkomsten van de uitbreiding van het bloedonderzoek in Zwijndrecht en de resultaten van het voedselveiligheidsonderzoek af te wachten.

De GGD Zeeland heeft recent naar aanleiding van onder andere een motie in de gemeenteraad van Hulst een advies uitgebracht. De GGD Zeeland geeft hierin aan, in lijn met het eerdere advies aan ons, de resultaten van het onderzoek naar de voedselveiligheid, de resultaten van het uitgebreide bloedonderzoek rond Zwijndrecht en de landelijke onderzoeken af te wachten, zodat de doelmatigheid van een regionaal bevolkingsonderzoek beter kan worden beoordeeld. Volledigheidshalve hebben wij het advies van de GGD Zeeland integraal bij deze brief gevoegd.

Uit de tot nu toe gevoerde gesprekken met de gemeenten die langs de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen liggen, blijkt dat vanuit deze gemeenten of vanuit het algemeen bestuur van de GGD geen opdracht aan de GGD voor bloedonderzoek is gegeven. Op 2 februari hebben wij bestuurlijk overleg met de betrokken gemeenten, waarbij het advies van de GGD op tafel zal liggen. Wij informeren dan naar de inzet van de gemeenten, die gezamenlijk eigenaar van de GGD zijn en bevoegd gezag voor een dergelijk gezondheidsonderzoek zijn.

3. Provinciale verantwoordelijkheid pakken

a. Inventarisatie PFAS in indirecte lozingen

In opdracht van GS verlenen de omgevingsdiensten vergunningen voor indirecte lozingen van afvalwater en houden daar toezicht op. Er is sprake van een indirecte lozing als afvalwater op een riool, waterzuivering van derden of een ander 'werk' geloosd wordt. Eind augustus 2021 hebben wij door RUD-Zeeland een indicatief onderzoek laten uitvoeren naar het voorkomen van PFAS in het afvalwater bij tien Zeeuwse instellingen (6 bedrijven en 4 stortplaatsen) waarvoor wij bevoegd gezag zijn. De gevonden concentraties waren relatief laag en ver beneden de gehalten als bij bedrijven zoals 3M die PFAS produceren of andere bedrijven waarvan in Nederland en Vlaanderen bekend is dat zij PFAS lozen.

De aanwezigheid van PFAS in het afvalwater was wel aanleiding voor een vervolgonderzoek, waarvoor opdracht is gegeven aan RUD-Zeeland. Met name om te bekijken of meerdere meetresultaten een ander beeld zouden geven dan de eerste momentopname. In december 2021 is nogmaals afvalwater van zes stortplaatsen bemonsterd en geanalyseerd. De resultaten van dit aanvullende onderzoek zijn overeenkomstig het eerdere onderzoek. Uitgezonderd bij de nog in bedrijf zijnde Stortplaats Noord- en Midden Zeeland, zijn deze resultaten op dit moment geen aanleiding voor vervolgonderzoek bij stortplaatsen.

Stortplaats Noord- en Midden Zeeland is een van de bedrijven die is opgenomen in het reguliere meetprogramma voor controles van indirecte lozingen. Met ingang van 2022 wordt bij deze stortplaats, net als bij enkele bedrijven die opgenomen zijn in het meetprogramma, PFAS toegevoegd aan het analysepakket van de bemonsteringen.

b. RWZI Bath

Uit een recent Stowa onderzoek¹ bleek dat PFAS in relatief hoge concentraties aanwezig is in zowel het binnenkomende afvalwater (influent) als het gezuiverde water (effluent) van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Bath.

Op 29 november 2021 hebben wij deze problematiek in een eerste overleg met verschillende betrokken partijen aangekaart. Daarbij waren vertegenwoordigers aanwezig van: Omgevingsdienst Midden West Brabant, Waterschap Brabantse Delta, Rijkswaterstaat en provincie Zeeland. Wij hebben toen partijen verzocht om na te gaan welke bronnen voor de PFAS gehalten in het afvalwater verantwoordelijk zouden kunnen zijn. Ook is bestuurlijk met provincie Noord Brabant de in Zeeland gevoelde urgentie besproken.

Na het overleg van 29 november heeft de Omgevingsdienst Midden West Brabant (OMWB) de resultaten van de inventarisatie van zeer zorgwekkende stoffen (waar PFAS onderdeel van is) opnieuw bekeken op mogelijke lozingen van PFAS houdend afvalwater. Bekend is dat er vanuit ATM Moerdijk dergelijke lozingen zijn. Waterschap Brabantse Delta geeft aan dat uit de beschikbare cijfers blijkt dat ATM verantwoordelijk is voor ca 70% van de aanvoer van PFAS op de RWZI Bath. De overige 30% is afkomstig van andere bedrijven en huishoudens. OMWB heeft laten weten dat ATM een 'Vermijdings- en Reductieprogramma (V&R)' voor ZZS opstelt. Hierin wordt ook de PFAS mee genomen. Verwachting is dat dit programma in februari aan OMWB ter beoordeling beschikbaar wordt gesteld.

Het beeld is dat er geen andere bedrijven onder bevoegd gezag van de provincie Noord Brabant met dergelijke lozingen zijn. De inventarisatie van zeer zorgwekkende stoffen bij gemeentelijke bedrijven die op de zuivering in Bath lozen, is nog niet afgerond.

c. Natuurpakket Westerschelde

In onze vorige brief bent u geïnformeerd over de notitie van Deltares over PFAS in relatie van NPW en heeft u ook daarbij deze notitie ontvangen. In de notitie van Deltares zijn twee aanbevelingen opgenomen.

¹ Stowa 2021-46: PFAS IN INFLUENT, EFFLUENT EN ZUIVERINGSSLIB RESULTATEN VAN EEN MEETCAMPAGNE OP ACHT RWZI'S. [STOWA 2021-46 PFAS.pdf](#)

De eerste aanbeveling betreft het advies om te bekijken in hoeverre er als gevolg van verwachte erosie op de buiten de Hedwige liggende Scheldeschorren met PFAS verontreinigd materiaal in de Hedwige terecht kan komen. In het kader van de werken worden de voorliggende Scheldeschorren 1,5 meter afgegraven, waarmee de Scheldeschorren een vergelijkbare hoogte krijgen als het Hedwigegebied. Thans wordt in beeld gebracht of en zo ja waar, er dan eventueel erosie op zou kunnen treden.

De tweede aanbeveling betreft het advies om aanvullend op de voor het project vereiste metingen ook metingen te doen, gericht op de kwaliteit van recent aangeslibt materiaal ter hoogte van de Vlaams-Nederlandse grens. Hiervoor wordt thans een opdracht voorbereid aan Wageningen University & Research (WUR).

d. Grondwatermetingen

In het kader van monitoring KRW (Kader Richtlijn Water) wordt in afstemming met andere provincies een driejaarlijkse centrale monstername ronde gehouden. In december 2021 en januari 2022 zijn in Zeeland grondwatermonsters genomen uit peilbuizen. De parameter PFAS is toegevoegd aan het analysepakket. Vooruitlopend op de monitoringsrapportage, die omstreeks eind maart 2022 verwacht wordt, is aan de opdrachtnemer gevraagd om de analyseresultaten zo spoedig mogelijk na bemonstering en analyses te delen.

e. Zienswijze vaargeulonderhoud Westerschelde

Vanuit de afspraken in de Scheldeverdragen voert de Vlaamse overheid, specifiek de Afdeling Maritieme Toegang van het Departement van Mobiliteit & Openbare Werken (MOW), het vaargeulonderhoud voor de Westerschelde uit. Daartoe spelen aan Nederlandse kant verschillende besluiten en vergunningen. Het gaat onder andere om vergunningen vanuit de Waterwet, het Besluit bodemkwaliteit en Wet natuurbescherming. Vergunningen en besluiten worden door het Rijk verleend en genomen. Wij hebben u eerder in afschrift de zienswijzen aan het ministerie van LNV en Rijkswaterstaat toegestuurd.

Het ministerie van LNV heeft ons eind december bericht dat drie zienswijzen die tegen het ontwerpbesluit naar voren zijn gebracht, in het ongerede zijn geraakt waardoor zij niet bij het besluit voor vergunningverlening waren betrokken. Het ministerie heeft haar besluit om die reden ingetrokken en de nog lopende vergunning tot 11 februari verlengd. Aangezien de vergunningen binnenkort aflopen verwachten wij zowel vanuit het ministerie van LNV als van Rijkswaterstaat op korte termijn beantwoording van onze zienswijzen.

In de Commissie Ruimte van 26 november is gevraagd naar de rol van de Provincie in relatie tot lengte van de vergunning vaargeulonderhoud. Toegezegd is daar schriftelijk op terug te komen. De provincie heeft geen invloed op de periode waarover een vergunning loopt. In dit geval is door de aanvrager gekozen voor dezelfde termijn als waarvoor de voorgaande vergunning voor vaargeulonderhoud liep een vergunning aan te vragen. Door het ministerie van LNV en door Rijkswaterstaat is dat als acceptabele termijn gezien. Vanwege de proceduredtijd en de benodigde onderbouwing is het logisch dat er niet wordt gekozen voor een kortlopende vergunning.

f. SPUK aanvraag PFAS onderzoek Seaspray

Op 1 november heeft Provincie Zeeland een positief besluit ontvangen op een aanvraag voor een Rijksbijdrage voor nader onderzoek naar verhoogde PFAS langs de (Zeeuwse) kustlijn. Vergeleken met het achterland ligt hier mogelijk een relatie met het zogenoemde sea spray effect (PFAS afkomstig uit de waterfractie die neerslaat op de kustlijn). Deze aanvraag is in afstemming met de Zeeuwse gemeenten (Zeeuws Platform Bodembeheer) ingediend.

De provincies Noord- en Zuid-Holland hebben overeenkomstige aanvragen ingediend en positieve besluiten ontvangen. In onderlinge afstemming zal bezien worden op welke wijze de middelen het meest efficiënt kunnen worden ingezet aangezien de problematiek langs de gehele Nederlandse kust overeenkomstig is. Naar aanleiding van het eerste overleg zijn ook de provincies Friesland en Groningen uitgenodigd aan te sluiten. Vervolgens is in januari 2022 onderzoeksinstituut KWR op basis van kennis en ervaring gevraagd offerte uit te brengen voor bemonsteringen op meerdere locaties langs de gehele Nederlandse kust. Deze

offerte is inzet voor vervolgoverleg van de gezamenlijke provincies met KWR in februari waarbij ook Rijkswaterstaat zal worden uitgenodigd.

4. Verbeterpunten uit PFAS-dossier

a. Verdrag van Helsinki – Grensoverschrijdende vergunningen

De provincie heeft samen met de RUD en Rijkswaterstaat een werkgroep ingericht, die frequent samen komt, om in beeld te brengen hoe de informatievoorziening en de huidige werkprocessen op dit moment zijn ingeregeld.

Deze werkgroep heeft inmiddels tijdelijke werkafspraken gemaakt. De informatievoorziening die bij de provincie en de RUD binnen komt in het kader van de verdragen van Helsinki en Espoo wordt doorgestuurd naar Rijkswaterstaat ter beoordeling.

Er is een start gemaakt met de aanpassing van het werkproces, waarbij ook gekeken is naar de afspraken die de provincie Noord-Brabant met de omgevingsdienst OMWB heeft gemaakt. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden voor de RUD en de OMWB om op sommige vlakken samen te werken. De RUD is gevraagd om een voorstel te doen voor diverse ambitie-scenario's hoe de taakuitvoering kan worden ingevuld, eveneens met de bijbehorende extra kosten. Hierna kan een keuze worden gemaakt in samenhang met het daarvoor benodigde budget.

Toezeggingen

Met deze brief hebben wij de toezeggingen 84 en 87 van de Commissie Ruimte ingevuld. Ten aanzien van toezeggingen 76 en 77 van de Commissie Ruimte zullen wij daar in de volgende voortgangsbrieven nader op ingaan.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

Drs. L.M.L.M. Prevaes, plv. secretaris

Bijlagen:

1. Brief ISC PFAS 20211231
2. Advies raadsmotie GGD bevolkingsonderzoek
3. Afschrift Brief bewindspersonen januari 2022 opgemaakt

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.